

Elämänote-tutkimus: kansatutkimusta kehittämässä

ELÄMÄNOTE

Osallisuutta, elämänhallintaa ja hyvää arkea järjestöjen yhteistyöllä

Elämänote-ohjelma – osallisuutta, elämänhallintaa ja hyvää arkea järjestöjen yhteistyöllä

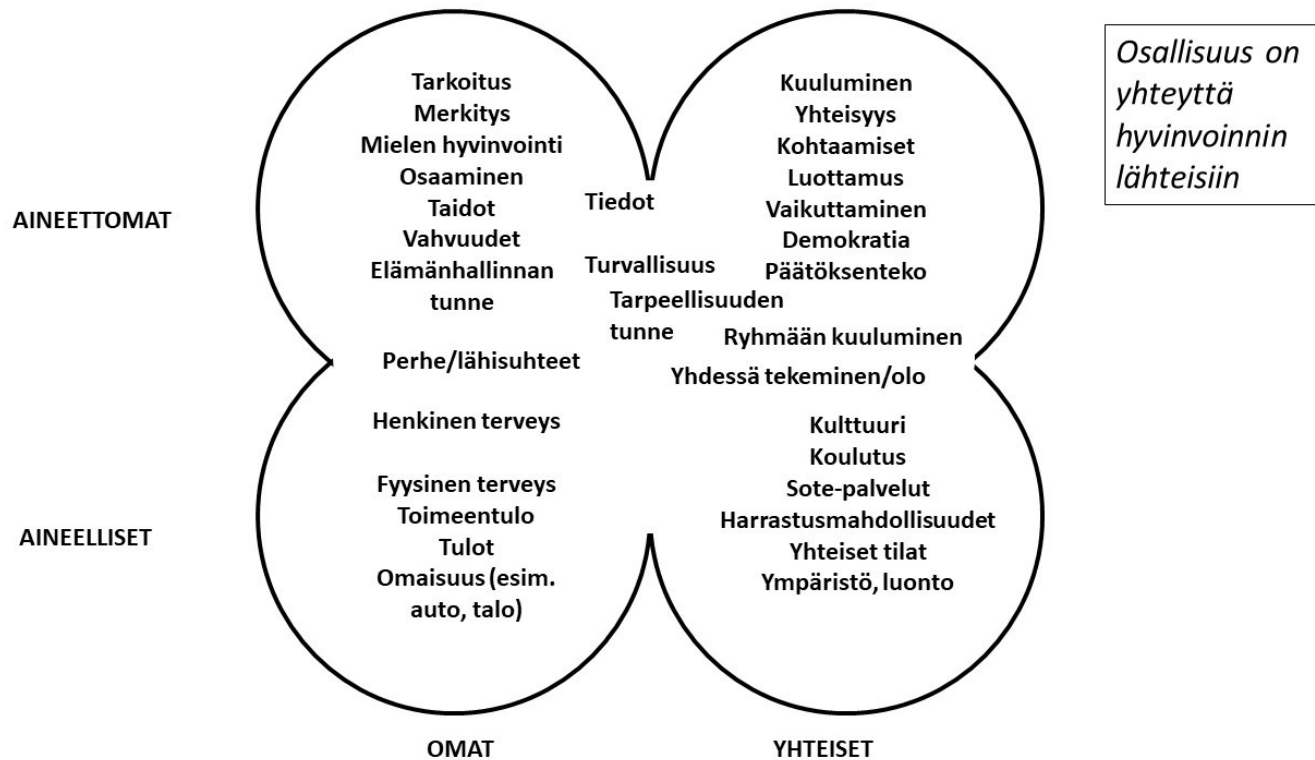
- Elämänote-ohjelman (2018-2021, STEA) 20 hankkeen tavoitteena on parantaa kotona asuvien ikäihmisten osallisuutta ja elämänhallintaa. Mukana on sekä paikallisia että valtakunnallisia hankkeita.
- Tavoitteena on löytää mukaan erityisesti haasteellisessa elämäntilanteessa olevia sekä sellaisia henkilöitä, joita järjestötoiminta ei ole aiemmin tavoittanut.
- Ohjelman hankkeiden toiminta on esimerkiksi hyvinvointia edistävää matalan kynnyksen ryhmätoimintaa. Muutamissa hankkeissa kehitetään tai levitetään yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja arjenhallintaa edistäviä toimintamalleja ja levitetään tietoa esim. kaltoinkohtelun estämisestä.
- Ohjelmaa koordinoivat Ikäinstituutti ja Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry. yhdessä. Koordinaatiohankkeen tehtävä on auttaa hankkeita verkostoitumisessa sekä mentoroida, kouluttaa ja antaa tukea viestintään ja arviointiin. **Lisäksi ohjelmassa tehdään arvioivaa tutkimusta ja toteutetaan laadullinen seurantatutkimus.**

Laadullinen seurantatutkimus

- Tavoitteena selvittää ohjelman vaikutuksia kohderyhmään yksilötasolla
 - Mikä tukee kotona asumista ja osallisuutta
 - Mikä hankkeisiin osallistumisen rooli on tässä
- Iäkkäät haastattelevat toisia iäkkäitä
 - myös prosessi itsessään vahvistaa osallisuutta
- **Pilotti** tammikuussa 2019
 - 7 tiedonkerääjää ja 7 haastateltavaa pääkaupunkiseudulla
 - Kutsut, koulutus, käytännöt, haastattelurungot
- Levitys muihin hankkeisiin keväällä ja syksyllä 2019
 - Mukana nyt 26 tiedonkerääjää (haastattelijaa) ja 31 haastateltavaa

Osallisuuden viitekehys

Haastattelukysymykset

HAASTATTELU 1, teemat:

1. Arki ja (__hankkeeseen) osallistuminen
2. Elämän tärkeät asiat
3. Kotiseutu ja kodin merkitykset (naapurusto)
4. Pärjääminen ja hankaluudet
5. Elämäntaidot ja vahvuudet

HAASTATTELU 2, teemat:

1. Eletystä elämästä, elämäkulusta
2. Osallistuminen ja vaikutusmahdollisuudet
3. Tulevaisuuden toiveet omalle elämälle
4. Lopetusteemat

HAASTATTELU 3, seurantahaastattelu

Tiedonkeräyksen prosessi

- Perehdytys tiedonkerääjille
 - Haastattelu 1
- Reflektio & perehdytys toiseen haastatteluun
 - Haastattelu 2 (2 viikon sisällä)
- Reflektio puhelimitse

- Perehdytys kolmanteen haastatteluun
 - Haastattelu 3 (10 kuukauden päästä)
- Reflektio puhelimitse

Metodin toimivuus

Ikäihminen haastattelijana:

- auttaa keskusteluyhteyden luomisessa ja rikkaamman aineiston tuottamisessa
- Sukupolviälykkyys? (Biggs & Lowenstein 2011)
- Metodi kutsuu esiin ikään liittyvää refleksiivisyyttä
 - Jaettu kokemus ikääntyvänä yksilönä
 - muutokset perhesuhteissa, elämäntilanne
 - terveys/vaivaisuus
 - työelämästä eläkkeelle
 - elämäntilanne
 - Sukupolvi-identiteetti ja kokemukset
 - eletty samojen aikojen läpi

Mitä tulossa?

- Malli kanssatutkimuksesta iäkkäiden kanssa
 - Kuvataan toimintamalli, sen vaatimat resurssit, eri osapuolten vastuut, miten mallia voi hyödyntää jatkossa tutkimuksessa ja/tai järjestösektorin kehittämistyössä
- Tuloksia osallisuudesta, vuodesta 2020 alkaen
 - Miten iäkkäät puhuvat osallisuuden ulottuvuuksista? Kieli, sanasto, tärkeät teemat
 - Elämänotteeseen/järjestötoimintaan osallistuminen: sen rooli elämässä/arjessa, osallistumisen motivaatio, oma rooli, mitä osallistumisesta saa
 - Mikä tukee osallisuutta ja kotona asumista
 - Viestejä päättäjille

Vahvuuksia, haasteita, pohdittavaa

- Rekrytointikäytännöt
- Kohtaamisten merkitys
- Käytännön haasteet
- Maallikoiden ja tutkijoiden tieto, valtasuhteet

16.12.2019

Kiitos!

- Hanna-Kaisa Hoppania, hanna-kaisa.hoppania@ikainstituutti.fi
- <https://www.ikainstituutti.fi/elamanote/>
- Hoppania, H.-K., Vilkko, A., & Topo, P. (2019). Elämänote-tutkimus on käynnistynyt: mukana iäkkäitä kanssatutkijoita. *Gerontologia*, 33(2), 86-91. <https://journal.fi/gerontologia/article/view/82441>

